

Nový občanský zákoník tak trochu z jiného úhlu pohledu

eFocus

65. místo. Přesně na tuto nelichotivou příčku se v pomyslném žebříčku kvality podnikatelského prostředí vyšplhala Česká republika dle průzkumu Světové banky za rok 2012[1]. Země v srdci Evropy se rázem ocitla za africkými rozvojovými zeměmi, jako je například Rwanda či Ghana. Rázem? Zřejmě ne tak docela.

Již dlouhodobě se pojem podnikatelské prostředí v České republice nejčastěji skloňuje v souvislosti se složitostí legislativy a daní, špatnou vymahatelností pohledávek, vysokou mírou požadavků kladených na podnikatele i časem stráveným administrativou potřebnou na zpracování daní a splnění dalších požadavků. Tomu odpovídá i skutečnost, že přestože se v minulých letech počet podnikatelů zvyšoval ročně přibližně o 60 tisíc subjektů, v roce 2012 došlo k výraznému zpomalení, kdy oproti očekávanému přírůstku došlo k navýšení „pouze“ o 25 tisíc podnikatelů.[2]

„Jde hlavně o to, že tu (v České republice) soudní procesy trvají velice dlouho a vymahatelnost práva není tak dobrá,“ vysvětlil pohled německých firem na české podnikatelské prostředí Bernard Bauer, výkonný člen představenstva Česko-německé obchodní a průmyslové komory.[3]

Nestabilita právního prostředí a především složitost české legislativy je dána zejména velkým počtem a krátkodobostí přijímaných změn jednotlivých zákonů. Pro představu lze zmínit pár čísel z praxe: zákon č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, byl za posledních pět let novelizován devěťadvacetkrát, zákon č. [235/2004](#) Sb., o dani z přidané hodnoty, dvaadvacetkrát a zákon č. [262/2006](#) Sb., zákoník práce, šestatřicetkrát. Je také téměř pravidlem, že důležité změny zákonů bývají schvalovány jen krátce před jejich účinností, což rovněž příliš nepřispívá k upevnění právní jistoty. Z pohledu českého podnikatele to vše znamená především enormní zátěž spojenou s revizí jednotlivých právních předpisů, seznámení se s jejich obsahem i následnou aplikaci na smluvní vztahy.

Špatná vymahatelnost práva, nepřehlednost a neustálé změny právních předpisů jsou podnikatelskou sférou vytýkány v různých žebříčcích, průzkumech či anketách dlouho a na předních pozicích. Z toho se bez ohledu na názor autora dají logicky vyvodit jen dva závěry, soudní systém nefunguje, tak jak by měl a legislativa tomu rovněž nepomáhá. Aspoň tak to vypadá z pohledu podnikatelů jako jedněch z hlavních „uživatelů“ soudního systému.

Shora popsané skutečnosti jsou již dlouho známé a v zásadě každé programové prohlášení vlády či předvolební programy všech politických stran slibují různými slovy zajištění nápravy. Brzy se budeme moci o tom znovu přesvědčit. Zatím se bohužel žádné vládě podstatné zlepšení nepodařilo, neboť v žebříčku konkurenceschopnosti se Česká republika neposunuje tím správným směrem a to zejména ze shora uvedených důvodů. A přitom s velkou pravděpodobností nás všechny čeká od 1.1.2014 komplexní změna soukromého českého práva, neboť nabude účinnosti nový občanský zákoník. I když ani to není na 100% jisté, což je samo o sobě vypovídající.

O tom, zda obsah připravovaného kodexu splňuje požadavky dnešní společnosti na úpravu soukromého práva, bylo již napsáno mnoho. Klady i zápory připravovaných ustanovení se zabírali přední odborníci českého civilního práva i právníci z praxe. Cílem autora tohoto článku proto není vyslovení dalšího názoru na kvalitu nového občanského zákoníku, ale pohled na zavedení nového občanského zákoníku z jiného úhlu. Přesto, že nový občanský zákoník je obsahově možná skvělý, přichází skutečně ve správný čas? A nemělo by pořadí velkých změn být v našem právu odlišné?

Je nade vše pochybnost, že nový občanský zákoník, a to zejména zpočátku své aplikace (v našem případě rozuměj 10 a více let) bude klást podstatně zvýšené nároky na celý soudní systém. Tyto zvýšené nároky budou kladeny na všechny subjekty a samozřejmě na všechny právní profese, které s ním přijdou do styku, budou jej aplikovat a vykládat. V první řadě to budou (a už i jsou) zejména advokáti a notáři a v krátkém odstupu, jak napadnou první žaloby, i soudy. Budou to právě soudy, které budou rozhodovat spory a poskytovat autoritativní výklad práva a dotvářet tak významně podobu nového občanského zákoníku. Proto u soudů bude nárůst požadavků nejmarkantnější. Právě tady se nabízí otázka, které zaujala autora článku. Proč by se přijetím nové komplexní soukromoprávní úpravy, která na soudy bude oproti stávající právní úpravě klást vyšší nároky a to svojí novostí, absencí judikatury i výrazně větší možností soudcovského uvážení, mělo zlepšit fungování soudního systému a ne naopak? Pokud stát přistoupil k takto rozsáhlé rekonstrukci, tak by jí měla předcházet reforma justičního systému, aby ten byl plně funkční a byl schopen si bez větších problémů s novou právní úpravou poradit. Přitom vymahatelnost práva je, ať chceme nebo ne, zahraničními investory a podnikatelskou veřejností považována za nedostatečnou. Názor těchto subjektů má větší vypovídací hodnotu, než hodnocení například ze strany Ministerstva spravedlnosti, neboť se jedná o hodnocení uživatelů systému s osobními zkušenostmi a ne o statisticky zjednodušené hodnocení vycházející z formulářů a tabulek. Hodnocení podnikatelské veřejnosti pak jistě nepotěší ani velký počet těch soudců, kteří jsou slušní, odborně na výši a pracují s velkým osobním nasazením a přesto jejich úsilí ke zlepšení vymahatelnosti práva nestačí.

Základní nevyřešené problémy autor spatřuje zhruba ve třech oblastech, jejichž řešení je však velmi náročné, ožehavé a možná i náročné na státní rozpočet. Možná proto se jejich řešení ministři spravedlnosti spíše vyhýbají.

1/ Jde o otázku vyváženosti principu soudcovské nezávislosti a odpovědnosti za vydané rozhodnutí. Jak se vypořádat se situací, že některý soudce sice nemá průtahy v řízeních, avšak často rozhoduje chybně a jeho rozhodnutí jsou pro zjevné chyby (nikoliv pro zdůvodněný odlišný právní názor) často a někdy i opakovaně v téže věci rušena? V advokacii takovou situaci vyřeší zájem či nezájem klientů, ale u soudu si účastníci zákonného soudce vybírat nemohou.

2/ Je organizační a personální zabezpečení soudů takové, jaké by mělo být a mohou se soudci jako nejkvalifikovanější a nejdražší článek soustředit především na rozhodovací činnost?

3/ Jaký má být způsob výběru kandidátů na pozici soudce? Jaká má být požadovaná praxe? Měl by již kandidát mít za sebou úspěšné působení v jiné právní profesi a jmenování soudcem by mělo být kariéřním posunem? Jak má být zajištěna transparentnost výběru? Odbornost a morální předpoklady by měly být každopádně samozřejmostí.

Přítom jsou v samotné české justici příklady různého přístupu k personálním otázkám a je vidět, že někde se personální výběr daří a tomu odpovídá i kvalita práce. Autor má tímto na mysli postup výběru soudců Nejvyššího správního soudu České republiky. Koncem roku 2012 bylo zveřejněno Memorandum o výběru kandidátů na soudce pro Nejvyšší správní soud[4], dle něhož předseda Nejvyššího správního soudu nejprve posoudí vhodnost doporučení osobnosti z justice či odjinud, která by měla schopnosti i motivaci zařadit se do týmu soudců Nejvyššího správního soudu. Předběžně vybraný kandidát je následně představen na zasedání pléna soudu a je mu umožněno představit se, vstoupit se svými názory, motivací, vyložit svůj pohled na fungování soudu a svou možnou roli v něm. S navrhovaným kandidátem je seznámena i veřejnost. Za účelem zajištění dostateku informací a podkladů důležitých pro výkon jejich ústavních a zákonných pravomocí mají právo účasti na tomto zasedání pléna ministr spravedlnosti či jeho zástupce a zástupce Kanceláře prezidenta republiky. Tímto postupem je zajištěna transparentnost výběru i určitá veřejná kontrola, což je dle názoru autora právě v našich podmínkách podstatné. Po slyšení kandidáta je soudcovskou radou vydáno doporučení předsedovi soudu, jenž následně učiní formální kroky směřující buď k navržení vybraného kandidáta či jeho odmítnutí. Tento způsob se jeví jako možný příklad zajištění vhodného obsazení soudu osobnostmi, jež skýtají dostatečné záruky pro řádný výkon justice. Zároveň umožňuje na soud i příchod odborníků působících doposud mimo soudcovský stav, kteří přinášejí i jiné zkušenosti a jiný pohled na věc, což je jistě dobře.

Není cílem tohoto krátkého zamyšlení na výše položené otázky odpovědět, jen je dle autora škoda, že na ně nebyla nalezena odpověď ještě předtím, než vstoupí do praxe nový občanský zákoník. Kvalitní soudce si jistě i dnes poradí při řešení sporů se stávajícím občanským zákoníkem (poradí si i s nekvalitní či nedostatečnou normou), ale naopak to neplatí.

JUDr. Ervín Perthen,
advokát

[Advokátní kancelář Perthen, Perthenová, Švadlena a partneři s.r.o.](#)

Velké náměstí 135/19
500 02 Hradec Králové

Tel.: +420 495 512 831-2

Fax: +420 495 512 838

e-mail: pps@ppsadvokati.cz

[1] Economy Rankings. [online]. [cit. 2013-08-15]. Dostupné >>> [zde](#).

[2] Ministerstvo průmyslu a obchodu. Živnostenský rejstřík. Statistické údaje. [online]. [cit. 2013-08-15]. Dostupné >>> [zde](#).

[3] Hospodářské noviny. Polsko se snaží víc než vy, vzkazují německé firmy Česku. To přišlo o pozici jedničky v regionu. [online]. [cit. 2013-08-15]. Dostupné >>> [zde](#).

[4] Nejvyšší správní soud. Memorandum o výběru kandidátů na soudce pro Nejvyšší správní soud - zveřejnění pravidel. [online]. [cit. 2013-08-15]. Dostupné >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Advokátní kancelář Eversheds Sutherland posiluje svůj nemovitostní tým](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #9: AI - nová infrastruktura světa, nebo přepálený příběh?](#)
- [Prémiový rezidenční komplex Bakers Court přináší na realitní trh komfortní bydlení s 5* službami](#)
- [Mgr. Helena Freyová, posiluje CEE Attorneys v oblasti M&A, Corporate Strategy & Technology](#)
- [Evropská unie rozšiřuje regulaci AI. Obsah generovaný nebo upravený umělou inteligencí musí být pro uživatele rozpoznatelný](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #8: Umění jako investice: mezi vášní a rizikem](#)
- [ATREUM a K2 LEGAL se spojují: vzniká silná kancelář pro stavebnictví, technologie a byznys](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #7: Tam, kde vznikají unicorny - Jak přemýšlí venture capital](#)
- [Festival jako prestižní teambuilding](#)
- [Spojení Generali České a Právní ochrany D.A.S. přináší první výhodu: navýšení pojistného limitu na 5 milionů](#)
- [Ocenění Flamma získaly Ivana Janů, Jitka Chizzola, Ženy v právu a projekt Máš na to nadace Evy Pavlové](#)